

Fagstrategisk plan og stillingsplan 2023-2033

Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS)

Innhold

1. Arbeidet frem mot vedtak av planen	2
2. Vurdering av resultater fra forrige plan	2
3. Situasjonsbeskrivelse.....	4
3.1 Personalressurser	4
3.2 Dagens ressurser, tilbud og styrker/svakheter	5
4. Instituttets fagstrategiske plan i et 10-årsperspektiv.....	7
4.1 Instituttets strategiske omland	7
4.2 Samfunnsutfordringer og samfunnsrelevans	8
4.3 Instituttets forskningsområder og eksternt finansiert virksomhet.....	9
4.4 Styrket utdanning og innretning mot arbeidslivet	10
4.5 Mangfold og likestilling	11
5. Strategisk utvikling av faggruppene ved instituttet	12
5.1 Japan-studier (JAP)	12
5.2 Kina-/Korea-studier (KINKOR)	12
5.3 Kulturhistorie og museologi (KULHMUS)	13
5.4 Midtøsten-studier (MØS)	15
5.5 Miljøhumaniora (MH).....	16
5.6 Religionsvitenskap (RELVIT).....	16
6. Stillingsutlysninger og revisjoner.....	17

1. Arbeidet frem mot vedtak av planen

- Forslag til ramme for IKOS fagstrategisk plan og stillingsplan lagt frem for dekanen og instituttledergruppen på HF 27. april 2022
- Diskusjonssak i IKOS instituttstyre om prosessplanen for fagstrategisk plan og stillingsplan 5. mai 2022
- Plan for utvikling av fagstrategisk plan og stillingsplan for IKOS ble lagt frem på møte med instituttets faggruppeansvarlige for diskusjon 25. mai 2022
- Ledergruppen IKOS avholdt lederseminar om analyser og oppdrag til faggruppene 3. til 7. september 2022
- Orienteringssak i IKOS styremøte 8. september 2022
- Ledergruppen ved IKOS avholdt kickstart-seminar med faggruppeansvarlige for å diskutere tidsplanen og oppdraget til faggruppene 30. september 2022
- Oppdraget sendt ut til instituttets faggruppeansvarlige 4. oktober 2022
- Vedtakssak om prosessplan i IKOS instituttstyre 13. oktober 2022
- Styreseminar på IKOS med faggruppeansvarlige hvor hver faggruppe legger frem førsteutkast til faggruppens fagstrategi med stillinger 10. november 2022
- Orienteringssak i IKOS styremøter 1. desember 2022, 26. januar og 2. mars 2023
- Frist for førsteutkast til tekst fra hver faggruppe 14. februar 2023
- Ledergruppen møtte hver enkelt faggruppe mellom 14. og 23. februar 2023
- Faggruppens frist for å levere andreutkast av fagstrategisk plan og stillingsplan for hver faggruppe 2. mars 2023
- Halvdagsseminar for alle fast vitenskapelig ansatte på IKOS for å diskutere alle faggruppens planer og få innspill fra eksterne 9. mars 2023
- Ledergruppen gir tilbakemelding på alle faggruppens planer beskrevet i andreutkastet 6. april 2023
- Frist for endelig tekst fra hver faggruppe 8. mai 2023
- Ledelsen ferdigstiller førsteutkast til IKOS' samlede fagstrategiske plan og stillingsplan 25. mai 2023
- IKOS' samlede fagstrategiske plan og stillingsplan som diskusjonssak i instituttstyret 1. juni 2023
- Høring i hele organisasjonen 1. juni til medio august 2023
- Planen drøftes med tjenestemannsorganisasjonene
- Vedtakssak i instituttstyre 31. august 2023
- Oversendelse til fakultetet for godkjenning

2. Vurdering av resultater fra forrige plan

I IKOS' stillingsplan for perioden 2017-25, vedtatt i instituttstyret 7. september 2017, er følgende stillinger oppført i prioritert rekkefølge:

1. Førsteamanuensis moderne arabisk språk og kultur
2. Lektor persisk (utvidelse til full stilling fra 50 % i forrige stillingsplan)
3. 0,2 førsteamanuensis/professor II: praksisprofessor for utvikling av arbeidslivsretting innen studietilbudene
4. 0,2 førsteamanuensis/professor II MUSKUL: sektortilknytning/arbeidslivsretting
5. Lektor tyrkisk (utvidelse til full stilling fra 50 % i forrige stillingsplan)
6. Førsteamanuensis religion og politikk
7. Førsteamanuensis kinesisk historie (mulig delt stilling/samarbeid med IAKH)
8. Førsteamanuensis i moderne Japan-studier
9. Førsteamanuensis klassisk arabisk/klassisk islam

10. Universitetslektor hindi
11. Førsteamanuensis miljøhumaniora
12. Førsteamanuensis kulturarv og miljø

Følgende ansettelses og revisjoner er gjort underveis i perioden:

- Stillingen som førsteamanuensis i moderne arabisk språk og kultur ble vedtatt i stillingsplanen som en nødvendig utvidelse av ressursene i forbindelse med utvidelse til 4-årig BA i Midtøsten-studier. Stillingen ble besatt april 2018.
- Utvidelsene av lektorstillingene i persisk og tyrkisk fra 50% til 100% som ledd i instituttets satsing på språkbaserte områdestudier ble gjort i tråd med stillingsplanen og stillingene tiltrådt hhv. september 2018 og januar 2019.
- Oppgavene knyttet til en 20% stilling som praksisprofessor for utvikling av arbeidslivsretting innen studietilbudene er blitt fylt av tidligere undervisningsleder ved IKOS som gikk over i et fullt engasjement i arbeid med praksisretting av studietilbudene fra januar 2021.
- En 20% stilling i museologi og kulturarv tilknyttet sektoren har vært besatt gjennom hele perioden.
- Stilling som førsteamanuensis i religion og politikk inngikk i stillingsplanen for å knytte dette feltet sammen på tvers av faggruppene ved IKOS og ble besatt våren 2023 som forskutteringer av avgang i faget religionsvitenskap.
- Stilling som førsteamanuensis i kinesisk historie inngikk i stillingsplanen knyttet til en mulig utvidelse av BA graden til 4 år. Et mulig samarbeid med historie-faget ved IAKH var en ytterligere argumentasjon for denne stillingen. Stillingen ble utlyst og besatt våren 2023 som forskuttering av avgang i faget Kina-studier.
- Førsteamanuensisstilling i moderne Japan-studier var i stillingsplanen knyttet til utvidelse til 4-årig BA-grad. Stillingen ble utlyst og besatt våren 2023 grunnet ressursunderskudd og stor studentsøkning til faget. Av samme grunn ble det tilsatt i en stilling i japansk kultur og litteratur våren 2023 som en forskuttering av avgang.
- Stillingen i klassisk arabisk/klassisk islam er den ene av to stillinger i stillingsplanen fra 2017 som ikke er besatt. Denne inngår i vurderingene av Midtøsten-studiers fagstrategi som beskrevet under.
- Universitetslektorstilling i hindi ble vurdert opp mot søkningen og gjennomføringen ved faget Sørasia-studier høsten 2020. Det ble besluttet å stanse opptaket til studiet og ved avgang i 2022 ble denne stillingen ikke utlyst.
- Førsteamanuensisstilling i miljøhumaniora ble forfinansiert gjennom FP3-satsingen OSEH, besatt i januar 2019, og finansieringen av stillingen overtas av IKOS fra januar 2024.
- Førsteamanuensisstilling i kulturarv og miljø ble forfinansiert gjennom FP3-satsingen HEI, besatt i september 2019, og finansieringen av stillingen overtas av IKOS fra januar 2024.

3. Situasjonsbeskrivelse

3.1 Personalressurser

Faggruppe	Dimensjonering 2017	Status	Forventede avganger	
	FVA ¹ iflg IKOS stillingsplan vedtatt 7.9.17	FVA ¹ per juni 2023	Avganger ² neste 5 år	Avganger ² neste 10 år
Kulturhistorie og museologi	1+8	1+9,2	2	3
Religionsvitenskap	1+6	1+7	1	1+2
Midtøsten-studier	5+8	5+8	1	1+3
Japan-studier	2+5	2+5	0	2
Kina-/Korea-studier	2+7	2+6	0	4
Sørasia-studier	1+2	0	n/a	n/a
Miljøhumaniora	n/a	1	0	0
Tverrgående	1+2	1+1	0	1
Sum	13+38	12+37,2	4	5+12

1 FVA i kursiv er lektorstillinger (inkl. førstelektor og førsteamanuensis med lektorplikt), FVA i normal er førstestillinger (førsteamanuensis og professor)

2 Avganger er beregnet ut ifra avgang for aldersgrensen ved fylte 70 år

Kommentarer til tabellen:

Kulturhistorie og museologi: En stilling i museologi/kulturhistorie er under besettelse ila 2023 og er regnet med i antallet ansatte i tabellen. Ved en avgang i faget august 2025 vil faggruppen ha samme dimensjonering som i vedtatt stillingsplan fra 2017.

Religionsvitenskap: To FVA i Sørasia-studier er fra 2022 integrert i Religionsvitenskap. En stilling i religion og politikk er forskuttet og faggruppen har derfor en ekstra stilling frem til avgang i faget juni 2023. I tabellen er denne ekstra stilling ikke regnet inn. Faggruppen er dermed utvidet med en stilling sammenlignet med ønsket dimensjonering vedtatt i 2017.

Midtøsten-studier: I en periode har faggruppen hatt 5+9 stillinger. Etter en avgang i 2022 har faggruppen samme dimensjonering som i vedtatt stillingsplan fra 2017.

Japan-studier: Faget har fått tilført en ny stilling i 2023 i tråd med ønsket dimensjonering vedtatt i 2017. I tillegg er en stilling forskuttet frem til avgang i faget. Den ekstra forskutterte stillingen er ikke regnet med i tabellen.

Kina-/Korea-studier: Faggruppen har ansatt i en forskuttet stilling i kinesisk historie. Denne midlertidige utvidelsen er ikke regnet inn i oversikten over. Faggruppen ble utvidet til 2+7 stillinger ved kallelse i stilling som førsteamanuensis i Kina-studier januar 2019 og så igjen redusert med én stilling ved oppsigelse i desember 2019. Sammenlignet med ønsket dimensjonering i 2017 teller faggruppen én stilling mindre, men denne stillingen var knyttet til 4-årig BA-grad.

Sørasia-studier: Etter en avgang i 2021 og overflytting av to FVA i 2022 er faggruppen nedlagt.

Miljøhumaniora: Fagområdet fikk tilført en stilling som direktør for OSEH i januar 2019. Faggruppen ble opprettet i 2021.

Tverrgående: IKOS har pt 2 FVA som ikke tilhører en av instituttets faggrupper. Den ene stillingen i globale kulturstudier ble besatt gjennom kallelse i januar 2020. Den andre stilling er knyttet til arbeid med praksisretting av studietilbudene fra januar 2021.

3.2 Dagens ressurser, tilbud og styrker/svakheter

3.2.1 Studietilbud, undervisningsressurser, studiepoeng og økonomi

IKOS drifter tre studieprogrammer på bachelornivå: Kulturhistorie, Religionsvitenskap og Asia- og Midtøsten-studier, det siste med fem studieretninger (Japansk med Japan-studier, Kinesisk med Kina-studier og Midtøstenstudier med arabisk, persisk og tyrkisk). På masternivå drifter IKOS tre programmer alene: Museologi og kulturarvstudier, Religionsvitenskap samt Asia- og Midtøstenstudier (med 3 studieretninger: Chinese culture and society, Japanese studies og Middle East studies). I tillegg har IKOS vært partner med IFIKK i driften av masterprogrammet Europeisk kultur, et samarbeid som avsluttes per 31. desember 2023. Det arbeides samtidig med å utvikle en ny masterstudieretning i kulturhistorie. Undervisningsressursene er fordelt slik at faggruppene Kulturhistorie og Midtøstenstudier forvalter flest undervisningsressurser (se oversikt over stillinger over), mens de tre faggruppene Religionsvitenskap, Kina-/Korea-studier og Japan-studier er noe mindre. Opptaket til studietilbudet i Sør-Asia-studier er stanset pga. lav tilstrømning til faget og de ansatte ble i 2022 overført til faggruppen Religionsvitenskap. Faggruppen Miljøhumaniora, som har én fast vitenskapelig ansatt og hvor andre medlemmer overlapper med ansatte i andre faggrupper, drifter studietilbudet Environmental Humanities and Sciences (EHS) som er et sertifikat på 20 SP på masternivå.

IKOS' studietilbud både på bachelor og master har vært gjennom en periode med røkting og slanking av emnetilbudet for å tilpasse det bedre til ressursene, en prosess som fortsetter også i 2023 og fremover i samband med HF's strategiske satsinger knyttet til studietilbudene. Per 2022/23 er Japan-studier fortsatt i ubalanse med et for stort undervisningstilbud i forhold til ressursene og det samme er Kulturhistorie og museologi. Kina-/Korea-studier er i nær balanse med et lite underskudd. Midtøsten-studier og Religionsvitenskap er i god balanse mellom ressurser og undervisningstilbud. Søkningen til instituttets studietilbud på lavere grad (førsteprioritetssøkere) er høyest for bachelortilbudene i Midtøstenstudier med arabisk og Japansk med Japan-studier. Kulturhistorie har relativt jevn og noe oppadgående søkning, mens søkningen til de språkbaserte områdestudiene Kinesisk med Kina-studier, Midtøstenstudier med persisk og Midtøstenstudier med tyrkisk har nedadgående og til dels lave søkertall. Søkningen til tilbudene i persisk og tyrkisk er lavest og betydelig under hva undervisningsressursene tilsier. Søkningen til Religionsvitenskap bachelor er bekymringsfullt svak. Søkningen til flere av instituttets mastertilbud, især innen områdestudiene, er også under ønsket nivå og har gått ned etter pandemien i 2020-22. Det er usikkert om dette er en permanent trend. Den største suksessen med hensyn til søkning og gjennomføring er å finne på masterprogrammet i Museologi og kulturarvstudier (MUSKUL).

Studiepoengproduksjonen ved IKOS samlet har mellom 2011-2021 vært relativt stabil, men med en svakt synkende tendens, noe som også er tendensen på HF samlet. Mens alle IKOS-programmene på bachelor har gått noe ned i studiepoengproduksjon siden 2011, har alle masterprogrammene med unntak av Religionsvitenskap gått opp. Tendensen i studiepoengproduksjon på bachelor i et femårs-perspektiv, fra 2017 tom vår 2021, viser en stabil produksjon for IKOS samlet frem til våren 2021 hvor den synker markant. Nedgangen er størst på Religionsvitenskap og studieretningene på program for Asia- og Midtøstenstudier. For de språkbaserte områdestudiene på Asia og Midtøsten skyldes nedgangen mest sannsynlig pandemien fordi det ikke var mulig for studentene å reise på utveksling. Det er bachelor i Midtøstenstudier med språk som produserer flest studiepoeng på lavere grad gjennom hele femårsperioden. I samme femårsperiode er det også en jevn studiepoengproduksjon ved masterprogrammene, men med en markert økning våren 2021. I denne perioden har Kina-/Korea-studier hatt størst økning i studiepoengproduksjon på master mens Museologi og kulturarvstudier har hatt en moderat økning i perioden. Master i Museologi og kulturarvstudier uteksaminerer desidert flest kandidater – også på normert tid. Om både nedgang og økning våren 2021 kan skyldes pandemien er usikkert, og blir trolig først tydelig i senere statistikker og undersøkelser. Pandemien ser imidlertid ikke ut til å ha hatt noen nevneverdig effekt på studiepoengproduksjonen i 2020.

Samlet sett er tendensen med synkende søkertall, studiepoengproduksjon og gjennomføring bekymringsfull gitt at dagens finansieringsmodell er følsom for studiepoeng og gjennomføring av grader, og varslet ny modell for fordeling av midler i hele UH-sektoren, beskrevet i *Utsynsmeldingen*, forsterker dette. Alle bachelorprogrammene ved IKOS har ett eller flere emner det er større etterspørsel etter hos studenter ved andre program eller blant enkeltemnestudenter enn instituttet kan imøtekomme. Det arbeides kontinuerlig med å imøtekomme denne etterspørselen, og gitt et økende fokus på studiepoengproduksjon i ny finansieringsmodell, blir dette enda viktigere framover. Instituttets økonomi fremstår som balansert i et kortsiktig perspektiv, men sterkt avhengig av usikre inntekter fra eksternt finansierte prosjekter i et lengre perspektiv. En videre nedgang i studiepoengproduksjon og studentenes gjennomføring kan bidra til en vesentlig trangere og mer usikker instituttøkonomi over tid.

3.2.2 Instituttets sterkeste forskningsområder

Ulike evalueringer og tilslag på eksterntfinansiert forskning viser at IKOS-forskere er internasjonalt ledende på flere felt. Det publiseres mye i alle faggruppene, og instituttet har hatt suksess med å hente inn eksterntfinansiert forskning som utvider og styrker fagmiljøene; per september 2022 er IKOS vertskap for 13 større NFR-prosjekter og 3 ERC-prosjekter. Instituttet har også en rekke MSCA-postdoktorer som beriker fagmiljøene. Samtidig er det en tendens til at forskningen både krysser grenser mellom faggrupper i større grad enn tidligere og at undervisningstilbudet og forskningsaktivitetene i noen grad fjerner seg fra hverandre.

IKOS-fag som språkbaserte områdestudier og Kulturhistorie og museologi har bygget opp solide forskningsporteføljer med flere eksternt finansierte prosjekter, reflektert blant annet i at HUMEVAL identifiserte tre internasjonalt ledende forskningsmiljøer innen disse fagene i 2017. De siste årene har IKOS blitt beriket med nye forskningsmiljøer som utfordrer den tradisjonelle faggruppe-inndelingen. Miljøhumaniora (ikke minst tilknyttet Oslo School of Environmental Humanities) har blitt et sterkt miljø ved IKOS som trekker inn forskere på tvers av flere faggrupper, og dessuten forskere som ikke åpenbart hørte inn under en eksisterende faggruppe. Som resultat har instituttet nå fått en egen miljøhumaniora-faggruppe. Et annet dynamisk miljø som ikke naturlig faller ned i noen av de etablerte faggruppene, er forskningen knyttet til prosjektene CoFutures og Science Fictionality.

I en strategisk diskusjon om videre vekst og prioriteringer er det viktig å anerkjenne at faggruppe-strukturen utfordres av flere grunnleggende tverrfaglige prosjekter som har vist seg å være svært stimulerende på forskningsaktiviteten ved instituttet. Det er ikke lenger et 1:1-forhold mellom undervisningsenhetene og forskningsgruppene, noe som utfordrer koblingen mellom studieprogrammene og forskningsaktiviteter som er svært dynamiske og i rask utvikling.

3.2.3 Samarbeid med andre aktører internt/eksternt

På undervisningssiden har samarbeidet mellom IKOS og IFIKK knyttet til masterprogrammet i Europeisk kultur (EKUL) samt undervisning på feltet religion med ressurser fra alle IKOS' faggrupper vært det viktigste. Av ulike faglige grunner avsluttes samarbeidet om EKUL fra 2024. I tillegg er sertifikatet i miljøhumaniora (EHS) et tverrfaglig tilbud med undervisningsressurser fra mange deler av UiO. Det er også et sterkt ønske om utvidet samarbeid mellom IAKH og IKOS fra begge institutters side uten at dette har ført til helt konkret undervisningssamarbeid så langt. På forskningssiden foregår det utstrakt samarbeid både internt på IKOS, med andre miljøer ved HF og UiO samt med forskere og miljøer i andre deler av verden.

3.2.4 Kjønnbalanse og mangfold

Samlet sett er kjønnbalansen i alle stillingskategorier ved IKOS relativt jevn med noen ubalanser i visse faggrupper (overvekt av kvinner i Religionsvitenskap og overvekt av menn i Midtøstenstudier). Blant de språkbaserte områdestudiene er et klart flertall av de fast vitenskapelig ansatte rekruttert

internasjonalt, mens det innen Kulturhistorie og Religionsvitenskap er et klart flertall av nasjonalt rekrutterte.

4. Instituttets fagstrategiske plan i et 10-årsperspektiv

4.1 Instituttets strategiske omland

IKOS er ingen øde øy. Instituttet må følge langsiktige strategier, både nasjonale og UiO-interne¹. Videre er IKOS' økonomi, og derved også handlingsrom og muligheter for å besette i planlagte stillinger, avhengig av politiske føringer fra Storting og regjering, tildelinger over statsbudsjettet og finansieringsmodeller for sektoren. Instituttet må følge utviklingen i sektoren for å beholde komparative fortrinn for på den måten å legge det strategiske og økonomiske grunnlaget for fagenes og instituttets langsiktige utvikling.

IKOS strategi 2025 viser til hvordan instituttet, i tråd med Stortingets føringer gjennom stortingsmelding *Humaniora i Norge*, må styrke engasjementet i å svare på samfunnsutfordringene og styrke utdanningene, især rettet mot arbeidslivet. Videre legger IKOS' strategi føringer for en endring i kulturen hos det vitenskapelige personalet: «I stortingsmeldingen *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* legges det vekt på å utvikle en kultur blant det vitenskapelige personalet der utdanningsdelen av virksomheten har høyere prioritet og prestisje enn i dag. Det er et mål for IKOS i perioden å søke å imøtekomme disse forventningene.» Stortingsmeldingen *Humaniora i Norge* presiserer videre hva som legges i å svare på samfunnsutfordringene og hvilket behov det er for humanistisk kunnskap i samfunnet og skolen:

«I en verden med klimaendringer, migrasjonsbølger og raske teknologiskifter er det nødvendig å forstå betydningen av identitet, verdier, religion, kultur, etikk og språk. Representative demokratier trenger en opplyst offentlighet, som igjen forutsetter lese- og skriveferdigheter så vel som kunnskap om historie og internasjonale forhold. Arbeidslivet preges av globalisering, omstilling, økende kompleksitet og teknologiutvikling. Samfunnsutviklingen gjør skolens evne til å lære elevene å håndtere kompleks og tvetydig informasjon enda viktigere. Forståelse av kunstopplevelser åpner for erfaringer og innsikt som ikke er direkte tilgjengelig på andre måter. Humaniora er sentralt på alle disse områdene. Derfor trenger vi høy kvalitet i humanistisk forskning og på undervisningen av humanistiske fag både i skolen og i høyere utdanning.»

Fagenes strategier og IKOS' samlede fagstrategiske plan og stillingsplan bygger på disse strategiske føringer som peker på samfunnsutfordringer knyttet «klimateknologi og bærekraft» og «integrasjon, migrasjon og konflikter» som er særlig relevante for IKOS. For å bidra på disse områdene må fagene samarbeide på tvers av fakulteter og disipliner for å flytte kunnskapsgrensene. Det er særlig innen feltene medisinsk humaniora, miljøhumaniora, digital humaniora og kulturarvsstudier IKOS har potensial for å bidra til å flytte forskningsfronten. Det fremkommer også tydelig i førende strategier at IKOS har et særlig komparativt fortrinn innen de språkbaserte områdestudiene og for å bidra til å forstå store kulturelle og ideologiske endringsprosesser i et langtidsperspektiv. Videre er IKOS-fagene utfordret til endring i retning av mer relevans i studietilbudene for å møte de fremtidige behovene for humanistisk kompetanse i samfunnet. Og sist, men ikke minst er instituttene ved HF utfordret på å sikre et bedre kjønns- og mangfoldsperspektiv i alle deler av instituttens virksomhet.

¹ De viktigste av disse er: «Stortinget: Humaniora i Norge», NFR «Humeval2017» (principal, panel4, panel5), NFR «Oppfølging av Humeval», UiOs «Humaniorastrategi», UiOs «Klima- og miljøstrategi», «UiO2030», «HF2030», «IKOS strategi 2025», «Utsynsmeldingen»

4.2 Samfunnsutfordringer og samfunnsrelevans

Strategier på alle nivåer peker på vår tids store samfunnsutfordringer som humaniora-fagene må være med på å bygge kunnskap om og løse. Som HF's strategi HF2030 peker på, bidrar humaniora «med kritisk refleksjon i et globalisert og flerkulturelt samfunn. De humanistiske fagene har et underutnyttet potensial i å bidra til å identifisere, forstå og løse vår tids store utfordringer». UiOs strategi UiO2030 peker videre på at løsninger på samfunnsutfordringene krever at vi er i stand til å samarbeide på tvers av fakulteter og disipliner, og «flytte kunnskapsgrensene innen disiplinene og utforme disiplinoverskridende løsninger på komplekse samfunnsutfordringer.» Fremst i rekken av samfunnsutfordringer som krever disiplinoverskridende innsats i alle disse strategier står «klima, miljø og bærekraft». Av andre samfunnsutfordringer som nevnes i relevante strategier som klart peker mot fagområdene ved IKOS, er feltet som kan omfattes under betegnelsen «integrasjon, migrasjon og konflikter».

Klima, miljø og bærekraft er forsknings- og utdanningsfelt som er godt etablert innen naturvitenskapene og til dels i samfunnsvitenskapene, men som UiOs *Humaniorastrategi* peker på, trenger vi også humanistisk forskning på hvordan mennesker forholder seg til vitenskap og hvordan folk reagerer på og tilpasser seg klimaendringene. Især trekker strategien frem på hvilken måte historisk forståelse gir oss grunnlag for å bedre forstå hvordan samfunn tidligere har reagert på dramatiske endringer. Humaniora kan også bidra til å forstå hvordan kunnskap brukes og misbrukes. Strategien peker spesielt på OSEHs rolle på dette feltet. UiOs sentrale strategier peker videre mot at miljøhumaniora både disiplinært og i samarbeid med samfunnsvitenskapene og naturvitenskapene må styrkes. HF's strategiske satsinger for perioden 2024-28 har invitert fakultetets institutter til å satse enda bredere og sterkere på klima, miljø og bærekraft innen forskning og utdanning. Flere av IKOS' fagmiljøer har tydelig kompetanse innen dette feltet allerede og ønsker å styrke forskning og utdanning innen klima og miljø i den kommende 10-årsperioden. Det ligger potensiale for sterkere samarbeid på tvers av UiOs fakulteter på dette feltet, også innenfor IKOS' fagområder. Potensialet innen utdanning må styrkes i kommende periode og mulighetene for at IKOS-forskere påtar seg ansvar for å lede prosjekter og søke om eksterne forskningsmidler fra EU, NFR eller andre kilder for å løfte forskningen på dette feltet må utforskes bedre. UiO:Energi og miljø har vært og vil fortsette å være en strategisk partner for å realisere slikt tverrfaglig og tverrfakultært samarbeid.

Integrasjon, migrasjon og konflikter, innbefattet «kulturmøter», «kulturelle endringsprosesser» og «demokrati under press», er et annet bredt felt hvor humaniorafagene i samarbeid med samfunnsvitenskapene har en særlig oppgave i å forstå og løse samfunnsutfordringer. UiOs *Humaniorastrategi* peker på at humaniorafagene i hele sin bredde har et uutnyttet potensial til å bidra på disse feltene i vid forstand og lister opp sentrale felt som: «Forurensning og klimaendringer, masse migrasjon som resultat av krig og nød, økende økonomisk ulikhet, kulturkonflikter, rasisme og fremmedfrykt, pandemier, automatisering og press mot demokratiet har globale årsakssammenhenger med lokale virkninger.» Også Stortingets humanioramelding *Humaniora i Norge* peker på humanioras viktige rolle i løsningen av mange av disse utfordringene knyttet til etniske og kulturelle forskjeller, religion, ulike etiske og estetiske preferanser, verdier og identitet: «Humanistiske fagmiljøer forsker og underviser i dagsaktuelle temaer, og vår problemforståelse og problemløsning vil samlet sett bli bedre dersom humanister i større grad bidrar til kunnskapsutvikling og utdanning for å møte de store samfunnsutfordringene.» Her må IKOS-miljøene kjenne sin besøkelsestid! Kulturmøter og kunnskapshistorie er blant kjerneområdene i kulturhistoriefagets strategiske plan og stillingsprofiler for de kommende år. Religionsvitenskap, og især feltet religion og politikk, har et særlig potensial for å bidra på feltet integrasjon, migrasjon og konflikter, hvor koblingen til UiOs strategiske satsing på demokrati-forskning (UiO:Demokrati) må stå sentralt. IKOS' språkbaserte områdestudier har også

kjernekompetanse på spørsmål om integrasjon, migrasjon og konflikter i Asia og Midtøsten som kan utnyttes tydeligere i den kommende 10-årsperioden.

4.3 Instituttets forskningsområder og eksternt finansiert virksomhet

Norges Forskningsråds evaluering av humaniorafagene i 2017 pekte på følgende tre forskningsgrupper ved IKOS som særlig sterke (toppkarakteren 5 – excellent): «China Airborne», «Political, Social and Ideological Change in the Middle East» og «History of Knowledge». Alle tre gruppene ble vurdert til å være på et høyt internasjonalt nivå. I litt videre forstand peker evalueringen også på museologi, kulturhistorie og Asia-studier som sterke forskningsfelt. Evalueringen hevder at IKOS vil gjøre klokt i å styrke og videreutvikle disse feltene i tråd med veletablert praksis knyttet til fagstrategiske valg og prosesser: «IKOS appears to have a clear structure, with regular meetings at various levels to discuss research and set priorities. It has a clear strategy of identifying priority research projects and encouraging them through institutional funding. It also encourages the pursuit of external funding, and the main research groups reported on are very successful in attracting such funding and make excellent use of it».

UiOs *Humaniorastrategi* legger vekt på behovet for å videreutvikle det som refereres til som integrativ humaniora, altså felter der humaniora har grenseflater mot fagfelt innen ikke-humanistiske disipliner. Som eksempler nevnes medisinsk humaniora, miljøhumaniora og digital humaniora. Medisinsk humaniora er, og vil fortsatte å være, et viktig forskningsfelt innenfor kulturhistorie med tydelig potensial for tverrfakultært samarbeid. Digital humaniora er også ett av feltene HF ønsker å styrke gjennom strategiske satsinger i perioden 2024-2028. Norsk folkeminnesamling (NFS) ved IKOS er knyttet til dette feltet gjennom en stor nasjonal fellessatsing på digitalisering av norske tradisjonsarkiv (SAMLA) med finansiering fra NFR (Infrastruktur-programmet). Innen de språkbaserte områdestudiene ved IKOS er det også tatt initiativ for å samle en gruppe forskere som utforsker ressurser og metodologi innen det vi kan kalle digitale områdestudier (Digital Area Studies, DAS). Det står nå også klart at kunstig intelligens har utviklet seg til et nivå som har betydning ikke bare for gjennomføring av hjemmeeksamen og semesteroppgaver, men for kunnskapstilegning, -analyse, og -produksjon. Dette må adresseres tydelig i kommende 10-årsperiode. *Humaniorastrategien* legger videre vekt på behovet for satsing på kulturarv og det ansvaret UiO har som forvaltere av denne og poengterer at «Kulturarv bidrar til samhold, identitet og estetisk dannelse og opplevelse, men er også gjenstand for politisering. Det er nødvendig å ha et bevisst forhold til hvilken arv vi skal ta vare på for kommende generasjoner, og hvordan vi viser dens relevans. Humaniora ved UiO skaper kunnskap og debatt rundt kultur og historie». Kulturarvsfeltet har lenge vært sentralt innenfor kulturhistorie og museologi, også med interesse fra andre fagområder ved IKOS. Feltet er blitt styrket over tid, især i samarbeid med IAKH gjennom FP3-satsingen HEI (Heritage Experience Initiative). Faggruppen vil videreføre denne satsingen fremover både på forsknings- og utdanningsiden.

Den samme UiOs *Humaniorastrategi* understreker den betydning språk har for forståelse, og den brede tverrfaglige forskningskompetansen innen språk- og kulturområder «gir UiO en særskilt god mulighet til forskning på store kulturelle og ideologiske endringsprosesser i et langtidsperspektiv. Det er viktig å utnytte denne muligheten gjennom å koble fag til større kunnskapsområder. På UiO ligger det store muligheter for at studier av språk i større grad enn i dag kan kombineres med for eksempel økonomi, statsvitenskap, antropologi og fag innen naturvitenskapene.» Av fagfelt ved IKOS nevnes spesielt Senter for islam- og midtøstenstudier (språk- og litteraturvitenskap, religionshistorie, historie, antropologi og statsvitenskap), Sør-Asia (studier av religion, politikk og politisk), Øst-Asia (språk, kultur, historie og sosialantropologi). De språkbaserte områdestudiene vil i kommende periode satse sterkere på integrering av språk og kulturkomponenter i fagene og ønsker dessuten å samarbeide tettere og bedre på tvers av faggruppene for å styrke dette kunnskapsområdet.

IKOS har per i dag sterke forskningsmiljøer med prosjektstøtte fra ERC og NFR innen kulturhistorie, museologi, religionsvitenskap, Midtøsten-studier og Asia-studier. Instituttets

virksomhet er preget av disse sterke miljøene og basisdriften er avhengig av inntektene fra disse prosjektene. IKOS' strategi 2025 peker på instituttets ambisjoner om å ytterligere styrke den eksterne finansieringen gjennom egne ressurser som legger til rette for kontinuerlig virksomhet og nyskaping. Deler av disse målene er nådd, men det er helt avgjørende for IKOS å bygge organisasjonen videre for å legge til rette for å opprettholde denne virksomheten gjennom å strategisk styrke fagområdene i tråd med føringer innad ved UiO og nasjonale strategier fra Storting og Norges Forskningsråd. På tross av varslede endringer i finansieringsmodeller i hele sektoren, hvor forskningsindikatorerne fjernes og det sannsynligvis vil legges større vekt på studiepoengproduksjon og gradsgjennomføring, er det allikevel grunn til å opprettholde fokus ved IKOS på å støtte opp om gode og lovende søknader om ekstern finansiering.

4.4 Styrket utdanning og innretning mot arbeidslivet

Stortingets humanioramelding sender tydelige invitasjoner og bestillinger til utdanningene innen humaniora i Norge både når det gjelder læringsmål, helhet og sammenheng i tilbudene, integrasjon i fellesskapet og det forventes at utdanning og undervisning skal verdsettes høyere i akademien. Meldingen sier videre at institusjonene som tilbyr humanistiske studier må «ta hovedansvaret for å undersøke og synliggjøre arbeidslivsrelevansen av studietilbudene.» Meldingen stadfester at en «av de sterkeste innvirkningene humaniora har på det norske samfunnet, er at kandidatene tar sin kompetanse aktivt i bruk for å løse oppgaver i virksomheter rundt i landet. Gjennom kandidatenes innsats i arbeidslivet blir humaniora en samfunnsformende kraft.» Når så meldingen undersøker utdanningstilbudene slik de fremstår per i dag, konkluderes det med at «forskningsorienteringen er så sterk at spørsmålet er blitt reist om disse programmene i realiteten er profesjonsutdanninger for humanioraforskere». *Utsynsmeldingen* forsterker inntrykket av at Storting og regjering ser på utdanningstilbudene i humaniora som svake på å utdanne kandidater for det brede arbeidslivet i Norge. Slik den samme meldingen varsler at midlene i enda større grad enn før skal følge studentene som tar eksamen og gjennomfører grader, er dette en trend HF og IKOS må ta på største alvor. *Utsynsmeldingen* inviterer til mer arbeidsrettede, tverrfaglige studietilbud for både å tiltrekke seg flere førsteprioritetssøkere og i større grad få studentene gjennom utdanningene på normert tid. Hvis ikke IKOS er i stand til å snu tendensen med fallende studiepoengproduksjon og svak gjennomføring ved flere av instituttets fag, vil det på sikt medføre trangere økonomiske rammer og færre stillinger. *Utsynsmeldingen* inviterer også institusjonene til å planlegge for tilbud i livslang læring. IKOS vil følge opp denne invitasjonen gjennom å vurdere hvordan det kan legges til rette for videreutdanningsemner rettet mot kandidater som allerede er i arbeid i relevant sektor. Studenter i livslang læring vil kunne bidra til å gjøre opp for deler av den nedadgående søkning til instituttets regulære bachelorprogrammer.

Stortingets humanioramelding skisserer følgende strategi for språkfagene: «Det er viktig å trekke inn arbeids- og næringslivet i arbeidet med fremmedspråk på alle nivåer i utdanningssystemet, både i forbindelse med rekruttering og tiltak for å synliggjøre relevansen av språkkunnskaper. Språk som japansk og kinesisk kan bli viktige i fremtiden.» Stortinget har åpnet opp for etablering av 4-årige bachelorgrader hvor det inngår en fordypningsgruppe i arabisk, japansk eller kinesisk, noe som er ønsket fra de tre aktuelle faggruppene ved IKOS. Argumentet for opprettelse av slike utvidede språkgrader er arbeidslivets behov for forsterket språkkompetanse i disse språkene. Det ble varslet at det ville følge finansiering øremerket fra KD med en slik ordning. Da den har uteblitt, vil det være opp til instituttet å opprette slike studieløp innenfor egne ressurser. Denne utvidelsen vil bare kunne realiseres om ressursrammene gjør det mulig. Språkundervisning i instituttets fem kjernespråk (arabisk, japansk, kinesisk, persisk, tyrkisk) står sentralt i studieprogrammene på Asia- og Midtøsten-studier, særlig på bachelornivå. Studieløpene er drevet av profesjonelle språklærere som har utviklet svært gode innlæringsprogram for studenter fra nybegynnernivå. Det drives erfaringsutveksling mellom språklektorene i disse fem språkfagene, noe

som med fordel kan videreføres og styrkes i kommende periode. I faggruppens strategier er det et gjennomgående ønske om å integrere språk bedre også i deler av undervisningen på masternivå.

Relevans i studietilbudene må knyttes til områder hvor humanistisk kompetanse er etterspurt. UiOs og HFs strategier peker på flere slike felt hvor de humanistiske utdannelsene bør bli mer samfunnsrelevante enn de er i dag; Fagporteføljen skal utvikles med sikte på et attraktivt og forskningsbasert studietilbud på tvers av humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap relatert til klima og miljø, gjerne integrert i studentenes eget fagfelt. Videre skal UiO «fortsett ha landets klart beste studietilbud innen språkstudier med kultur-, historie- og samfunns-forståelse, og forvalte porteføljen av fag slik at potensialet som ligger i bredde utnyttes til å etablere kunnskap om områder i takt med endringer i verden rundt oss.» Digitalisering må bedre integreres i fag og læringsprosesser. Særlig legger HF i sin strategi vekt på studentenes behov for digital kompetanse som forberedelse til arbeidslivet. HFs strategiske satsinger for perioden 2024-2028 har opprettet et eget «spor» knyttet til å forsterke HFs studieprogrammer og -portefølje i tråd med disse føringene. Det vil være maktpåliggende for IKOS å utnytte HFs invitasjon til nytenkning. Videre må humaniora videreutvikle sin deltagelse i lektorutdanningen. I tilknytning til religionsfaget i skolen peker Stortinget på at kunnskaper «om religioner og livssyn og om den funksjonen de har både som tradisjon og som aktuelle kilder til tro, moral og livstolkning, står sentralt i faget. Skolefaget henter med andre ord stoff og perspektiver fra flere humanistiske fag, som kristendoms-kunnskap, religionshistorie, filosofi og teologi – i tillegg til at pedagogikken har klar relevans.» På alle disse feltene har IKOS et uutnyttet potensial for forbedring, især i lys av dramatisk fallende søkertall til studier i Religionsvitenskap ved IKOS.

IKOS' strategi 2025 peker på noen felt på studiesiden som står sentralt i instituttets portefølje: «Religion studeres og undervises fra ulike vinkler innen alle faggruppene; det samme gjelder kultur og kulturarv. Flere viktige initiativer utvikles i 2017 på tvers av faggruppene, som Miljøhumaniora og Religion og politikk. I det hele er også politisk utvikling, særlig under autoritære og populistiske regimer, et tema som opptar mange på instituttet.» Instituttet har som ambisjon at rekrutteringen skal styrkes, studentenes gjennomføring av grader må bli bedre, studentene skal mer systematisk gjøres kjent med muligheter og erfaringer fra arbeidslivet, instituttet skal ha en mer aktiv politikk i forhold til undervisning i skolefag og alle studieretninger skal tilby praksiselementer. Videre fremover vil det også være en sentral oppgave for faggruppene ved IKOS å avstemme undervisningstilbudet til fagets tilgjengelige undervisningsressurser for å møte forventningene i strategiene referert til over. For å oppnå dette vil undervisningsledelsen sammen med faggruppene gjennomgå studieprogramtilbudene, samt program- og emnedesign innen IKOS' undervisningstilbud som ledd i HFs strategiske satsing på utdanningstilbudene.

4.5 Mangfold og likestilling

Stortingets humanioramelding utfordrer humaniora i Norge både på et kjønnsperspektiv og et mangfoldsperspektiv: «Kjønnsbalanse i forskning er viktig for forskningens kvalitet og relevans, forskningssystemets troverdighet og evne til fornyelse. Ved å ha et kjønn- og mangfoldsperspektiv i forskning kan man skape nye muligheter for å berike og forbedre den i form av metoder, oppgave og bedre målrettede resultater. Hvis relevante kjønns- eller mangfoldstemaer er utelukket eller dårlig behandlet, kan forskningen bli unyansert. Et kjønn- og mangfoldsperspektiv kan derfor være en viktig faktor for å fremme god forskning.» HF understreker videre at representativitet, akademisk frihet og meningsmangfold er viktige verdier for fakultetet i sin strategi HF2030. IKOS vil holde et tydelig fokus på representativitet, mangfold og kjønnbalanse både i rekruttering til studier, sammensetning av gruppen rekrutteringsstillinger og i ansettelsespolitikken til faste stillinger, både vitenskapelige og administrative, i den kommende perioden.

5. Strategisk utvikling av faggruppene ved instituttet

IKOS' seks faggrupper ble i april/mai 2022 forelagt en plan om å lage en integrert fagstrategisk plan og stillingsplan for alle instituttets faggrupper og for IKOS samlet. Som det fremgår av tidslinjen over, ble oppdraget med veiledende spørsmål og grunnlagsmateriale utarbeidet av ledergruppen og sendt ut til faggruppene 4. oktober 2022. Det overordnede spørsmålet faggruppene skulle reflektere over var: «I hvilken retning vil faggruppen utvikle seg, hva er faggruppens strategiske satsinger i et 10-årsperspektiv, og hvordan skal faggruppen komme dit?» Delspørsmålene omfattet forhold til strategiske føringer, forskningsfronten i faget, etterspørsel etter fagets kompetanse i samfunnet og blant fremtidige studenter, tverrfaglig samarbeid, potensial for utvikling av eksterntfinansierte prosjekter samt en tentativ og realistisk liste over fremtidige stillinger i tråd med punktene over. Grunnlagsmaterialet dannet grunnlag for diskusjoner om disse temaene i hver faggruppe. Hver enkelt faggruppes strategiske planer og stillingsplaner er utviklet i tett dialog med ledergruppen gjennom hele prosessen frem til de endelige tekster som følger under.

5.1 Japan-studier (JAP)

Fagets fem førstestillinger med forskningsdel dekker følgende fagfelt: historie (inkl. klassisk japansk); religionsvitenskap og miljøhumaniora; antropologi og sosiologi; litteratur og populærkultur; politikk og internasjonale relasjoner. Stillingene svarer godt på etterspørselen etter kompetanse fra både studenter og samfunnet, og speiler IKOS som helhet slik at det er mange muligheter for samarbeid med andre deler av instituttet. Dette har kommet til uttrykk i tidligere og pågående samarbeidsprosjekter særlig innenfor religion, miljøhumaniora, og litteratur.

Studieprogrammet faggruppen tilbyr er et typisk språkbasert områdestudium: språkbaserte studier av japansk kultur og samfunn i nå- og fortid hvor språkkomponenten utgjør en vesentlig del av studietilbudet. I de kommende ti årene er det to forventede avganger i faggruppen: de to språklektorene. Språkopplæring utgjør selve fundamentet i faggruppens BA-program, og det er derfor nødvendig at stillingsvolumet for språklektorer opprettholdes. Det er ingen forventede avganger blant andre FVAer i faggruppen, som i 2023 ble forsterket med to nyansatte førsteamanuenser.

Interessen for Japan har endret seg drastisk i de siste tiårene; blant annet har et nokså snevert fokus på «Japanese management» blitt erstattet av en bredere interesse for japansk populærkultur som en viktig inngang til studiet. Hvordan dette vil utvikle seg i tiden som kommer er vanskelig å spå. Heller enn å følge trender vil faggruppen fortsette å være et språkbasert områdeprogram, bygget på en stab med bred kompetanse om japansk kultur og samfunn.

Faggruppen har i mange år samarbeidet med kollegaer i andre faggrupper, særlig KINKOR. De ansatte i Japan-studier underviser sammen med KINKOR-kolleger i flere emner, bl.a. Exfac i Øst-Asiastudier og EAST-emner på masternivå. Mange av JAP-studentene setter pris på et komparativt, transnasjonalt østasiatisk perspektiv i undervisningen og vil gjerne ha mer tverrfaglig samarbeid. Faggruppen mener at det er et potensiale for mer samarbeid, f.eks. i metodeundervisning.

Innenfor Norge deler IKOS faget Japan-studier med UiB, som også tilbyr japansk på BA- og MA-nivå. Studieprogrammet ved UiB har færre emner og færre ansatte, men holder et høyt nivå. UiBs MA-program fokuserer på språkkunnskap og oversettelse, mens JAP-programmet ved IKOS har et bredere tilbud. Faggruppen samarbeider med japanskmiljøet på UiB, og ser for seg at MA-studenter som interesserer seg spesielt for lingvistikk og oversettelse kan betjenes først og fremst der. Dette gjør det mulig å spisse MA-programmet i Japan-studier ved IKOS som et språkbasert program med fokus på kultur og samfunn.

5.2 Kina-/Korea-studier (KINKOR)

Stadig flere norske samfunnsaktører tilbyr kunnskap om Kina. KINKOR ligger i front både når det gjelder språkpedagogikk – med et enestående og glimrende språkprogram – og internasjonalt

anerkjent forskning på samfunn, politikk, historie og tenkning. Faggruppens forskning publiseres av noen av de fremste internasjonale tidsskrifter og forlag og tiltrekker seg omfattende ekstern finansiering. Den kombinerer språkkunnskap med flere tiårs fokusert erfaring fra Kina, Taiwan og Korea. Metodisk har faggruppen spesialister på filologisk arbeid med tekster og på intervjuer og feltarbeid. Den historiske tilnærmingen gir dybde til bildet av samtiden, ikke minst i forståelsen av kinesisk identitet. De ansatte har omfattende internasjonale nettverk, ikke minst i Kina, Taiwan og Korea, og god tilgang til spesialkunnskap om andre land i Øst-Asia. Gjennom KINKOR har UiO mer kompetanse på Taiwan enn svært mange andre europeiske universiteter. Forskningsvirksomheten danner et solid grunnlag for all undervisning og formidling.

Det viktigste for å opprettholde og styrke disse fordelene i de neste ti årene er at faggruppen fortsetter å drive relevant forskning og undervisning om kinesisk språk, kinesiske identiteter i en global verden, kinesisk samfunn og politikk, klima- og miljøproblematikk i Kina og samspillet mellom tradisjon og modernitet i kinesiske og andre østasiatiske samfunn.

I tillegg bør faggruppens nettverk i norsk samfunn forbedres bl.a. gjennom alumnikontakter, samhandlingen med japansk faggruppe styrkes og integreringen av Korea-emner økes. Miljø/klima- og kjønnsproblematikk bør inngå i studier og forskning. Dagens utfordringer for feltarbeid og arkivtilgang i Kina må håndteres. Samtidens tendens til å se bort fra klassisk språk og tradisjon, både i Asia og resten av verden, må søkes motvirket. Kunnskap om digitale verktøy i humanistisk forskning og undervisning bør styrkes.

I undervisningen er det et mål å kunne etablere et fireårig bachelorprogram, som vil styrke undervisningen i kinesisk språk bl.a. gjennom et semester på Taiwan, og som vil kunne tilby en større palett av relevante områdeemner om f.eks. kinesiske medier. Samtidig som det jobbes med å rekruttere gode studenter, bør reduksjon av inntaket også vurderes, for å øke kvaliteten på studiene, i tråd med forholdene ved andre europeiske universiteter. Språkundervisningen på masternivå må også styrkes, både gjennom økt fokus på lesekunnskap og egne obligatoriske konversasjonstimer. Både mulighetene og fallgruvene som kunstig intelligens, automatisk oversettelse og andre digitale verktøy byr på for undervisning og eksamen, må tas på alvor.

Fire av faggruppens fast vitenskapelig ansatte går av for aldersgrensen i denne perioden. En av disse er allerede erstattet gjennom en forskuttert stilling. For å opprettholde omfang og nivå på Kina-forskning og -undervisning i denne perioden, er nyrekruttering i de øvrige tre stillingene avgjørende. Stillingsutlysninger bør primært knyttes til sentrale tematikker snarere enn bestemte disipliner. Sammen med bidrag fra andre ansatte dekker våre to (første)lektorer allerede det grunnleggende behovet for undervisning i kinesisk språk. Våre to vitenskapelig ansatte innen hhv. kinesisk historie og moderne Kina dekker samlet behovet for kunnskap om ulike sider ved Kinas plass i en global verden, samtidig som vår ansatte innen koreansk dekker en større østasiatisk orientering. De tre aktuelle ledige stillingene bør derfor dekke:

- Klassisk kinesisk språk og førmoderne kinesisk religion og filosofi
- Kinesiske samfunn i dag
- Kinas politiske system

I det minste én av stillingene om dagens Kina må ha krav om forskningskompetanse innen klima/miljø-spørsmål, siden dette er kompetanse fagområdet vil miste gjennom kommende avganger. Behovet for økt Korea-fokus forutsettes dekket gjennom eventuelle professor2-stillinger, PhD-stipendiater, postdocer eller forskerstillinger, samt deltagelse i forskernettverk og felles prosjekter.

5.3 Kulturhistorie og museologi (KULHMUS)

Kulturhistorie oppstod da fagene etnologi og folkloristikk ble slått sammen til det nye faget kulturhistorie mot slutten av 1990-tallet. Ut av dette vokste fagmiljøet for museologi og kulturarvsstudier side om side med historisk innrettede studier av kunnskapskulturer nasjonalt og internasjonalt. I dag har kulturhistorie ved IKOS to tydelige fokusområder: På den ene siden, den

*Utkast fagstrategisk plan og stillingsplan 2023-2033 IKOS
Diskusjonssak instituttstyret 1. juni 2023*

norske og europeiske kultur- og kunnskapshistorien fra tidligmoderne tid til i dag. På den andre, en teoretisk og praktisk utforskning av fortidens betydning for vår egen samtid, fra utstillinger og minnesmerker til forståelser av natur og kultur og ulike kunnskapspraksiser. Den historiske orienteringen skiller kulturhistorie fra samtidige kulturstudier (som sosial-antropologi og kulturvitenskap). Videre er faggruppens forskning sterk på det kulturteoretiske og det kulturanalytiske, noe som også skiller fagmiljøet fra mer empirisk orientert historie. I tillegg arbeider kulturhistorie ikke bare med tekster, men også visuelle, materielle og muntlige kilder.

Fagmiljøet underviser gjennom bachelorprogrammet i fagets tradisjonelle kjerneområder: materiell kultur, fortelling, ritualer, forestillinger, kulturmøter, og kulturarv. På masternivå gir Museologi og kulturarvstudier (MUSKUL) en sektortilknyttet utdanning. Fagmiljøet arbeider med å utvikle en ny studieretning på master som skal være en faglig forlengelse av bachelorprogrammet og gi en bred og forskningsrettet fordypning. I tråd med miljøets strategiske retningsvalg skal denne være et historisk og teoretisk orientert studium som ikke er geografisk begrenset (som områdestudiene på IKOS) eller særlig knyttet til kulturarvssektoren (MUSKUL). Ambisjonen er strategisk å svare ut kompetansebehov i samfunnet og bidra til mangfold i rekruttering av studenter.

I perioden 2023-2033 ønsker fagmiljøet å opprettholde spisskompetansen i kultur- og kunnskapshistorie. Faggruppen vil styrke undervisning og forskning som tjener kulturarvssektoren (nasjonalt) og som produserer nyskapende forskning (internasjonalt). Den vil videreutvikle det brede samarbeidet med praksisfeltet gjennom å være et ledende miljø innen utdanning og forskning i museologi og kulturarv. Faggruppen vil også øke forsknings- og undervisningsaktiviteten på samlingene knyttet til Norsk folkeminnesamling (NFS), særlig med tanke på digitale metoder og digital kulturarv. Som et studietilbud som utdanner for museums-, arkiv- og biblioteksektoren, og som et forskningsmiljø som utforsker ulike former for digital kulturhistorie, vil fagmiljøet konsolidere og utvikle sin digitale spisskompetanse. Fagmiljøet vil også bidra til å utvikle potensialet ved IKOS for kryss-kulturell og global kulturforskning. Særlig vil vekten legges på å utvikle kulturhistoriske studier av ulike kunnskapskulturer, offisielle og uoffisielle, og på de historiske grensdragningene mellom ulike vitens- og kunnskapsformer.

Spørsmål om ulike kunnskapsformer og strid om kulturarv kommer til å prege både forskning og politikk i tiden fremover. Forbindelsen til folkloristiske arkiver og forskning på hvordan tradisjonell og «folkelig» kunnskap har blitt forstått i norsk historie gir faget et konkurransefortrinn og en unik mulighet til å undersøke nåtidige debatter om offisiell og uoffisiell kunnskap, vitenskapelig rasjonalitet, avkolonisering og urfolksmetodologi. En bredere, kryss-kulturell orientering og fokus på integrativ humaniora vil gi kulturhistorie flere samarbeidsflater med andre fagmiljøer på IKOS: Det første særlig i forhold til områdestudiene; det andre særlig i forhold til miljøhumaniora. Slik kan kulturhistorie utvikle seg til å bli et nav i utviklingen av IKOS til et ledende institutt for kulturstudier.

I stillingsplanen fra 2017 er faggruppen dimensjonert med totalt 9,2 stillinger; 8 førstestillinger med forskningsdel, 1 lektorstilling, samt 1 professor2-stilling. Det er tre forventede avganger frem mot 2033. Disse har kompetanse på tidlig moderne kulturhistorie, museologi og kulturarv, samt et stort kontaktnett i kulturarvssektoren. For å erstatte og utvikle denne kompetansen, vil fagmiljøet i tråd med strategien utlyse de tre første stillingene under. For å utvikle fagmiljøets forskning innen integrativ humaniora ønsker også faggruppen å kunne utlyse en stilling som deles med faggruppen Miljøhumaniora.

- Kulturhistorie med vekt på digitale metoder, NFS og kulturarv
- Kulturhistorie med vekt på tidlig moderne kunnskapskulturer
- Kulturhistorie med vekt på kulturarv og museologi
- Kulturhistorie med vekt på integrativ humaniora, med relevans for miljøhumaniora, medisinsk humaniora og/eller livsvitenskap

5.4 Midtøsten-studier (MØS)

Midtøsten-studier samler forskere og lærere med språkbasert ekspertise på historie, politikk, språk, samfunn, kultur, massemedier og litteratur i en region som spenner over landene der arabisk, tyrkisk eller persisk er minst ett offisielt språk og, i noen tilfeller, disse landenes naboer. Faggruppen er unik i norsk sammenheng gjennom at den tilbyr de eneste BA- og MA-gradene i Midtøsten-studier i Norge. I tillegg er UiO det eneste universitet i Norge som tilbyr tyrkisk og persisk, og er ett av kun to som tilbyr arabisk språk. Faggruppen ønsker også å kunne tilby fireårig BA i arabisk om ressursituasjonen tillater det. Faggruppen vil møte utfordringen med synkende studenttall gjennom å utvikle sett med emner spesielt rettet mot ikke-programstudenter som søker Midtøsten-kunnskap parallelt med at de tar grader innen andre felt eller som etter- og videreutdanning.

MØS driver banebrytende forskning på mange aspekter av de aktuelle delene av Midtøsten, inkludert prosjekter innen miljø og digitala humaniora. Ansatte i faggruppen leverer også relevant samtidsanalyse til norsk offentlig sektor, media og myndigheter. Søkningen til spesielt språkkursene i arabisk tyder på at samfunnets etterspørsel etter faggruppens utdanningstilbud ikke vil avta i fremtiden. På samme måte tyder spørsmål som klimaendringer, som har en uforholdsmessig stor innvirkning på Midtøsten, den økende befolkningen av nordmenn med bakgrunn fra Midtøsten, og de endrede diplomatiske og økonomiske relasjonene mellom Norge og regionen, at fagområdet Midtøsten-studier fortsatt vil være svært relevant.

I stillingsplanen fra 2017 er faggruppen dimensjonert til åtte førstestillinger med forskningsdel og fem lektorstillinger (de fleste av disse som språklektorer i arabisk, persisk og tyrkisk). I perioden frem mot 2023 forventes avganger i tre førstestillinger med forskningsdel og én lektorstilling (ikke språklektor). Disse avganger vil etterlate mangler på følgende områder i undervisnings- og forskningskompetansen: Midtøstens historie og politikk, Midtøstens samfunn og kulturer, islamske studier, filologi, litteratur og lingvistikk. To av de forventede avgangene underviser i arabisk språk i tillegg til områdeemner, noe som vil bety en nedgang i faggruppens arabiske undervisningskapasitet. I tillegg har flere av de som går av for aldersgrensen i perioden arbeidskunnskaper i tyrkisk og/eller persisk. Det vil derfor være avgjørende at noen av de fremtidige utlysninger i de ovennevnte temaene har arbeidskunnskap og, ideelt sett, språkundervisningskapasitet på avansert nivå i minst to av de tre språkene som tilbys. Mens språkeksperisen kan fordeles på en rekke måter, bør arabisk prioriteres fremfor tyrkisk eller persisk, både for å ta høyde for det forventede gapet i arabisk undervisningskapasitet og for å gjenspeile de høye søker tallene til det arabiske språkprogrammet.

Med ambisjoner om å tilby språkbasert ekspertise om Midtøsten på områdene nevnt ovenfor, foreslås følgende fire stillinger for den neste 10-årsperioden. Disse stillingene er knyttet til temaer snarere enn spesifikke disipliner:

- Midtøstens politikk
- Midtøstens kulturer og samfunn
- Midtøstens intellektuelle historie
- Midtøstens språk og litteratur

Disse fire stillingsområdene er definert for å tillate størst mulig faglig bredde samtidig som det svarer ut etterspørsel fra studenter, myndigheter og samfunnet ellers. Stillingene i politikk og i kulturer og samfunn vil omfatte presserende og aktuelle samtidsspørsmål i Midtøsten – som klimaendringer, overgangen bort fra oljebaserte økonomier, fred og konflikt og migrasjon. Samtidig, med økende annengenerasjons-befolkning av arabisk-, tyrkisk- og persisktalende bakgrunn i Norge, forventes en jevn og muligens økt etterspørsel etter utdanning basert på kulturelle og politiske aspekter av Midtøsten. Stillingene i intellektuell historie og i språk og litteratur vil sikre at faggruppen fortsetter å gi utdanning og innehar ekspertise knyttet til noen av de mer varige aspektene ved Midtøstens sivilisasjon (religion, kulturarv, estetikk og språk), uten hvilke en dyp forståelse av aktuelle hendelser ville være umulig.

5.5 Miljøhumaniora (MH)

Miljøhumaniora er den yngste faggruppen ved IKOS, etablert i 2021. Miljøhumaniora er et dynamisk, raskt voksende fagfelt som får økende oppmerksomhet fra finansører, forskere, storsamfunnet og studenter. IKOS forventer at fagfeltet vil vokse seg viktigere og større på tvers av andre fag og faggrupper det kommende tiåret, og vil bidra på konstruktive måter til instituttets akademiske virke gjennom å tiltrekke studenter og forskere, svare på oppfordringer om grønn omstilling innen forskning og utdanning, oppfylle forventningene i UiOs *Klima- og miljøstrategi*, UiOs strategi UiO2030, HFs strategi HF2030 og andre relevante strategier. Samtidig vil forskere og undervisere i faggruppen engasjerer seg opp mot andre relevante kommende initiativ på fakultet, universitet, nasjonalt og internasjonalt.

Miljøhumaniora er et felt med sterk sosial relevans og gode utsikter for fremtidig finansiering. IKOS er allerede etablert som en sterk lokal, nasjonal og internasjonal merkevare på feltet, blant annet ved å være vertskap for Oslo School of Environmental Humanities (OSEH) siden 2019. Faggruppen for miljøhumaniora ble opprettet for å skape en felles plattform for miljøhumanistisk forskning og undervisning som allerede finner sted ved IKOS, men som er spredt blant de forskjellige faggruppene. Foreløpig er gruppen relativt liten, men med et svært høyt nivå på forskning og publisering, inkludert prosjektledere for to ERC-StG-stipend, et Fellesløft-prosjekt og et TOPPFORSK-prosjekt. Gruppens medlemmer veileder også en stor, aktiv og engasjert gruppe juniorforskere fra hele IKOS. Etersom miljøhumaniora fortsetter å vokse over hele verden, vil MH-gruppen kunne fortsette å være et knutepunkt for banebrytende forskning på dette felt. Faggruppens viktigste oppdrag vil fortsette å være å utvikle forskningen på feltet på tvers av fag og disipliner og å dyrke frem juniortalenter for fremtiden.

Medlemmer av faggruppen Miljøhumaniora står bak hoveddelen av undervisningen som gis i mastergrads-sertifikatet Environmental Humanities and Sciences (EHS), et innovativt tverrfakultært tilbud som har vakt oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Emnene som tilbys er populære, og programmet har vist jevn vekst i rekruttering. EHS har potensial til å fortsette være en plattform for tverrfaglig og eksperimentell miljøundervisning gjennom å tilby attraktive, relevante og åpne kurs til studenter ved IKOS og ellers ved UiO. Programmet er ressurskrevende, og oppbyggingen er i 2023 under evaluering for å gjøre tilbudet mer bærekraftig i et ressursregnskap. Det vurderes videre å kunne utvikle en intern 40-gruppe i "global miljøhumaniora" som vil kunne tiltrekke seg studenter både innen IKOS og fra andre institutter og fakulteter og bidra til at å sette miljøhumaniora ved IKOS på kartet nasjonalt.

Faggruppen opererer i dag etter en modell med dobbelt medlemskap hvor de fleste medlemmer i gruppen også har sin primære tilhørighet i en av de andre faggruppene ved IKOS. Dette gjør at faggruppen kan fungere som en tverrfaglig plattform og bringe forskere og undervisere sammen på tvers av disiplinære og regionale skiller. Styrking av faggruppen miljøhumaniora vil måtte skje gjennom utlysninger av stillinger med en klima- og/eller miljøprofil i de andre faggruppene ved IKOS. Hvis ressursituasjonen skulle tillate det kan man se for seg en ny stilling fullt basert i miljøhumaniora, med et forskningsfelt som gjenspeiler fagmiljøets sterke sider (f.eks. blå humaniora; postkoloniale miljøer; antropocene landskap).

5.6 Religionsvitenskap (RELVIT)

Faggruppen Religionsvitenskap følger tre spor i forskning og undervisning på religion: dybdeforståelse av utvalgte store religiøse tradisjoner (kristendom, islam, buddhisme, hinduisme og jødedom), en systematisk-teoretisk utforskning av religionsbegrepet og fenomener som kan subsumeres under dette, og en fordypning i utvalgte temaer (miljø, kjønn, pluralisme, populærkultur og politikk). Det første sporet er avgjørende for faglig tyngde (og for undervisningen), mens de andre sporene bidrar til fagets komparative dimensjon. Kombinasjonen systematisk-teoretiske og empirisk-historiske tilnærminger er fagets styrke som må videreføres. I den kommende 10-årsperioden står

faggruppen overfor to sentrale utfordringer: avganger og fornyelse, og faresignaler knyttet til studenttilstrømning.

Faggruppens langsiktige mål er (i prioritert rekkefølge) å bli et ledende forskningsmiljø i nordisk sammenheng; sikre studenttilstrømningen; og opprettholde og fornye undervisningsporteføljen. Det første målet må bety en forsiktig innstramning av forskningsfelt for å sikre mer tyngde. Det andre målet gjør det nødvendig å tenke kreativt omkring undervisningstilbudet. Det tredje målet gjør det nødvendig å opprettholde og utvikle undervisningskompetansen.

Ressurser som faggruppen kan dra fordel av, utover nyansettelser, er en bedre utnyttelse av de muligheter for samarbeid på forskning og undervisning som ligger i IKOS' profil, nemlig områdestudier, miljøhumaniora, og det kulturhistoriske. Rommet for undervisningssamarbeid er til en viss grad allerede utnyttet, mens forskningssamarbeidet kan utvikles ytterligere. For å profilere faget i nordisk sammenheng, bør nyrekruttering bidra til faglig styrking innenfor Religionsvitenskap og IKOS-rammen. Undervisningsfornyning og ekstern finansiering er ytterligere kriterier.

I stillingsplanen fra 2017 er faget dimensjonert med seks førstestillinger med forskningsdel pluss en lektorstilling. I tillegg er faggruppen tilført to stillinger fra Sørasia-studier i 2022. I den kommende 10-årsperioden forventes tre avganger ut over avgang i juni 2023. Etter avgang i stilling med forsknings- og undervisningskompetanse i buddhisme, må en stilling med slik profil derfor prioriteres. Den tematiske profilen bør bidra til å videreutvikle det faglige samarbeidet innad på IKOS. Den neste stillingen må bidra til fornying rent undervisningsmessig og også bygge på mulighetene på tvers av IKOS. Stillingen bør rettes mot feltet religion og populærkultur med alle nåværende tema på Religionsvitenskap er mulige innretninger, eventuelt med mulig innretning mot områdefagene og/eller kulturhistorie. En slik innretning vil egne seg godt for nyvinnende undervisning (film, dataspill, musikk, TV-serier) og har stort formidlingspotensiale. En tredje stilling bør rettes mot temaet religion og demokrati. I alle stillinger bør det ansettes gode forskere med samarbeidsevner og muligheter for å sikre eksterne prosjekter. Følgende stillinger vil være aktuelle i den kommende 10-årsperiode:

- Buddhisme med forskningsinnretning mot miljøhumaniora
- Religion og populærkultur
- Religion og demokrati med vekt på historisk dybde

6. Stillingsutlysninger og revisjoner

Vedtatt i instituttstyre og deretter i fakultetets tilsettingsutvalg (TUV) om utlysning av konkrete stillinger i tråd med denne fagstrategiske plan og stillingsplan vil være basert på strategiske vurderinger knyttet til denne planen og handlingsrommet i instituttets økonomiske langtidsprognoser.

Behov for revisjon og justering av IKOS fagstrategisk plan og stillingsplan vurderes av ledelsen årlig. Eventuelle revisjoner skal legges frem for og vedtas av instituttstyret. Hvert tredje år skal grunnlagsmaterialet for analysene i planen gjennomgås, legges frem for vurderinger i styret, og eventuelle revisjoner av fagstrategisk plan og stillingsplan vedtas av styret. Revisjoner vedtatt av styret anses som vedlegg til denne planen.